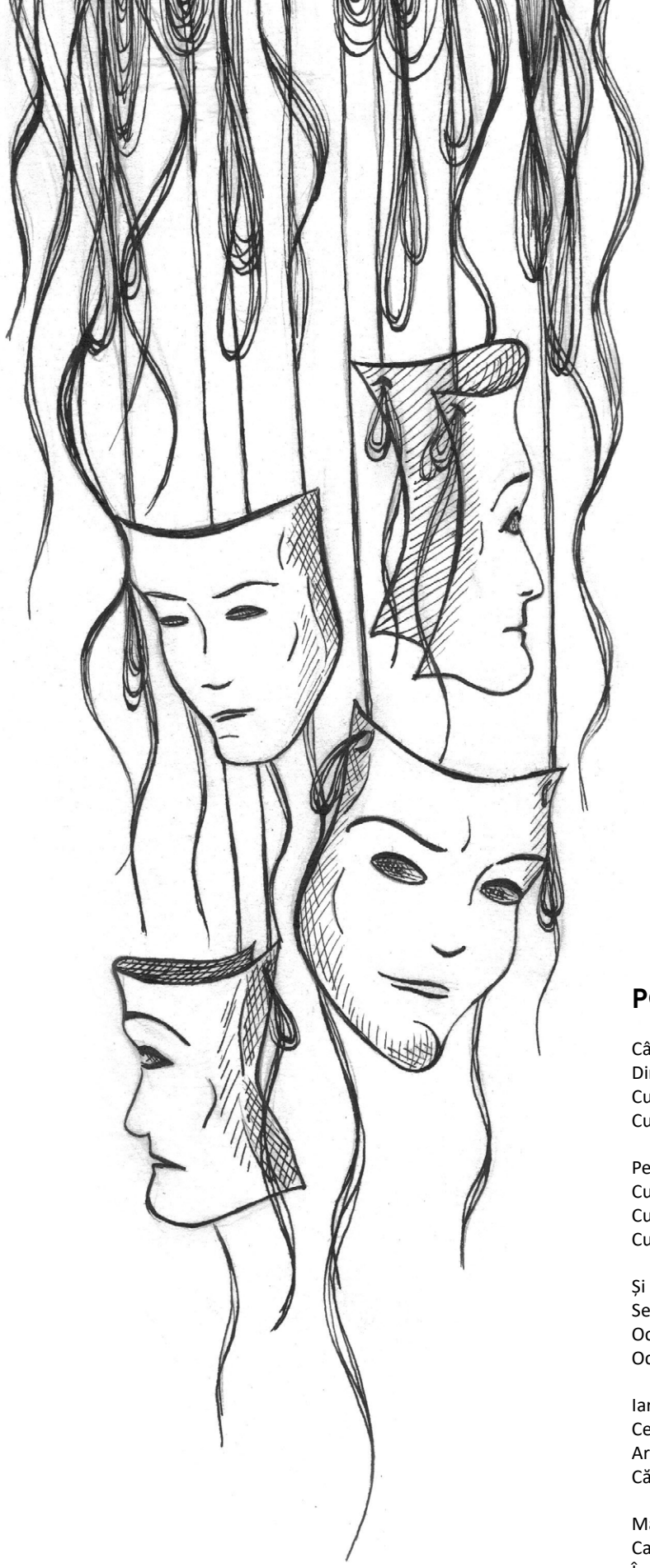
Revista apare o dată la două luni. Următorul număr va apărea în aprilie.
Foto: Pedro Lastra, Matheea Negruț
Anul III, Nr. 1, 2018

topLitera

REVISTĂ LITERARĂ

Ilustrație: Cosmina Oltean

NATURA SURIOARĂ

Frunză verde, sălcioară
Zac în casă de grea boală
Și cu dor de surioară,
Surioara mea natură,
Ce mi-a fost o soră bună
Cu pădurea răcoroasă
Și cu umbrulița deasă,
Cu cântec de păsărele,
prin leagăn de rămurele,
cu cântatul cucului,
sub frunza arțarului

Vreau să adun de la răcoare
Brebenei și lăcrimioare,
Ghiocei și micșunele,
Toporași și viorele
și rodul pământului.
Să văd mana câmpului
unde-s dragele izvoare
unde-s cerbi și căprioare
și frumoasele mioare.
Vino, mândru ciobănaș,
ca să-mi cânți din fluieraș
doina dulce, românească
jalea să mi-o potolească,
unde-i cerul plin de stele
să-mi ia dorurile mele,
să-mi dea luna ca un ban.
Să-mi aducă din fânar
Un pat cald de fân cosit
Și de trifoi înflorit,
unde-i norul cel de ploaie
Să-mi aducă din zăvoaie
Fir de apă prahoveană
Să mă scald să scap de boală
Să văd soarle de foc
Să-mi aducă mult noroc
Și-un cântec de ciocârlie
Din frumoasa mea câmpie;
Să-mi aducă spic de grâu
Să sumeți fotele-n brâu
Să frământ din bobii grei
Covrigei și colăcei
Și plăcinte rumenioare
Să-mpărțesc de sărbătoare
Să strâng roua de pe flori
Și s-o strecor de trei ori
Ca s-o pun într-un pahar
Să scot boala cea din far,
Să-nflorească tinerețea,
S-alung din ochi tristețea
Să fiu mamă la copii
Să pun pana pe hârtii
într-o țară-nfloritoare
cu natura vrăjitoare.

Elena Fecioru
din vol. Trepte

PORTALURI

Când mă cheamă depărtarea
Din cerdacul casei mele,
Cu o mână mângâi zarea
Cu cealalt-un cer de stele,

Peste munți mă poartă gândul
Cu iubirile-mpreună,
Cu-n picior ating pământul,
Cu un altul calc pe lună,

Și prin creier ecuații
Se rezolvă de la sine:
Ochiul stâng străpunge spații,
Ochiul drept privește-n mine,

Iar cu-al treilea ochi văd Duhul
Ce pătrunde bolta sfântă.
Aripi ce cuprind văzduhul
Către ceruri noi se-avântă.

Mă revărs printre cuvinte
Ca printr-un ocean de raze
Împletite să m-alinte
Ca răcoarea unor oaze,

Unde sângele nu curge,
Și nici carnea nu-i stăpână.
Prin portaluri demiurge
Mă duc îngerii de mână.

Emilia Amariei

Poezie

IDENTIFICARE

Mi-am îngropat inima
În mâinile tale

Îmi limpezesc ochii
În privirea ta
Și rup buzele-ți silabă cu silabă
Fiecare vorbă
Ca pe-o bătaie de tobă,
Ce-nsoțește pasul spre eșafod.
Iubirea mea e jertfă pentru tine
Și tot ce ție-ți dau
Se-nalță, crește-n mine.

prof. Anda Elena Ianoși

ZIUA MAMEI

A trăit sărmana mama
Ani în șir mereu trudind
Niciodat' prin gând să-i treacă
Ziua ei sărbătorind.

Dar îi spuneam fiecare
Când puteam și ne-aminteam
La mulți ani, iubită mama!
Dar pe rând, nu toți odat'.

Într-o zi, toți ne-am gândit
Ce-ar fi ca să ne-adunăm
La căsuța părintească,
Mulți ani mamei să-i urăm.

Și ne-am adunat cu toții,
Cu copii și cu nepoți,
Iar mamei de fericire,
Lacrimi pe obraji i-au curs.

Nu știa că e surpriză
Și că toți ne-am înțeles
Să-i spunem cu toți odată:
La mulți ani! de ziua ei.

Vă mulțumesc dragii mamei,
Căci cu toții ați venit!
Așa bucurie mare
Niciodată n-am găsit!

Și a fost surpriză mare
Mamei lacrimi îi curgeau,
Pe obrajii arși de soare
Și sub barbă se uneau.

Maria Mărginean

AMINTIRI

Cu ochi senini de copil priveam lumea.
credeam în oameni și oamenii în mine.
intram în povești, mă transformam în zâne
binele învingea întotdeauna răul iar
toți copiii aveau părinți, bunici
și erau fericiți.

Când ningea cu fulgi mari,
îmi imaginam o pasăre uriașă, albă,
zburând pe deasupra casei bunicilor.
Scutura peste noi vise,
ne desena zâmbete pe chipuri,
ne punea în buzunare planuri de viitor și
în toate, eu și ai mei, eram împreună,
ne țineam de mâini și zburam
pentru totdeauna.

Angela Stănilă

NOSTALGIE

Stam la un pahar de vin
Cu un poet ce pare divin.
Şi trec ore, se uită la mine ceasul
Mă grăbeşte, dar tot nu pot ţine cu el pasul.

Stam în linişte la un pahar de vin
Şi ne gândeam că uneori poate fi un chin
Să vezi flori cum cresc de sub un strat de scrum,
Să simţi poezia cum îţi curge în vene şi nu ştii cum,
Să te trezeşti în fiecare zi pentru prima oară,
Să fii singurul care vede într-o societate chioară.

Stam râzând la un pahar de vin
Cu un poate care nu mai poate de chin
Căci din păcate i s-a ofilit floarea albastră
„Vinul ăsta dulce are o nuanţă amară"
Zise zâmbind fără nicio grabă
Şi-şi ridică pana cu mâna lui slabă
Şi uite! Zboară pe foi, zboară printre rânduri
Şi apoi zboară peste munţi, văi, poteci şi gânduri
Şi scormoneşte cu ciocul printre struguri, şi caută rosturi

Şi stam la un pahar de vin...
Şi am hotărât să mai stăm puţin.

Olah Edmond

MENIRE

Scriu ca să-i dăruiesc lumii
O parte din mine.
Să mă eliberez
Prin vocea eului
De toate durerile,
Să-i las pe toți
Să guste puțin
Din amăgirile vieții
Care trec prin mine,
Să privească
Prin ochii mei
Lumea.

Scriu pentru cei ce suferă
Să le amintesc
Că nu sunt singuri,
Ci împărțim împreună
Durerea.
Dar scriu și pentru aceia
Care știu ce-i zâmbetul
Ca să-i avertizez
Să nu treacă
Prin ce-am trecut eu.

Scriu pentru voi
Cei ce simțiți
Și vreți să ascultați
Frământările unui om
Ce-a fost mult timp
Foarte trist

Alexandra Dobandi

UN BULGĂR DE COPIL

„Unde-au zburat atâtea ierni?"
mă-ntreb privind cu nostalgie
cum noile zăpezi se-așternˇ
pe drumul spre Copilărie.
Îmi strâng la piept visuri frumoase
– tezaur din culori și zâmbet –
și-aș vrea ca Timpul să-mi mai lase
un bulgăr de copil în suflet.

Tot numărând descrescător,
păşesc pe urme din zăpadă,
şi, când alb-negru, când color,
revăd imagini de-altădată.
Văd o fetiţă alergând,
iar pasul meu ar vrea s-o prindă.
Fetiţa stă. Eu, lăcrimând,
Mă văd în ea ca-ntr-o oglindă.

Un bulgăr de copil în suflet
Aș vrea ca Timpul să-mi mai lase
tezaur din culori și zâmbet
Îmi strâng la piept visuri frumoase
pe drumul spre Copilărie,
cum noile zăpezi se-așternˇ,
mă-ntreb acum cu nostalgie:
„Unde-au zburat atâtea ierni?"

Angela Stănilă

ETERNITATE

De mână m-am luat cu Necuprinsul
și-am părăsit bătrânul vas de lut
am admirat de sus întreg întinsul
simțind că n-am sfârșit, nici început

Plutind ușor pe-aripi din praf de stele,
fără cătușele de la picior,
strigam din infinitul ființei mele
că-n loc să mor, am învățat să zbor.

În zbor, mă prind la joc cu Ursa Mare,
planetele pe creștet le sărut
și, bând o cupă cu nectar din Soare,
rostesc solemn: „adio, vas de lut!”

Angela Stănilă

NOCTURNĂ

Prin pânza subțire de aburi
Trei stele clipesc lângă lună
Și raze coboară pe jgheaburi
De parcă în râuri se-adună

Și pare că fierbe prin ceruri
Cazanul cu aștri și nouri,
Un joc de lumini din eteruri
Pe-albastru pictând indigouri.

Cu-arame și-argint poleite
Fac tumbe surii rotocoale,
Sub ceață, prin raze-aurite,
Luceferi dau lunii târcoale,

Pe boltă se-nvârt tăvăluguri
De griuri, umbrind strălucirea,
Iar cai nevăzuți poartă pluguri
Ce trag prin văzduh răsucirea.

Pulsarii, planetele, norii,
S-au prins într-un dans fără seamăn
Din balul nocturn al culorii,
Cu inima omului geamăn.

Emilia Amariei

CUM ESTE EA

Cum este ea
Fata ce-o iubesc
și n-am curaj, nu îndrăznesc
să cred că poate exista
o altă fat-așa ca ea
Așa frumoasă și drăguță
Încântătoare și finuță
C-un zâmbet mai fermecător
Decât al soarelui din nor
Cum este ea, vă spun cinstit
n-am mai văzut, n-am întâlnit
așa minunată fată
cum nu e alta-n lumea toată
doar eu mai sunt pe-acest pământ
vă jur, mă credeți pe cuvânt?

Denisa Urzică

TE ROG

Mai spune-mi o dată că eu sunt frumoasă,
Că tare te doare aleanul de casă.
Mai cere-mi un zâmbet pe-ale fragilor buze
Și strigă că mâinile mele-ți sunt muze.
Mă poartă întreagă în visele tale
Și cere-mi să fiu pentru tine o cale
Repetă și asta și spune-o-n neștire!
Să-mi spui că lumina din ochii mei arde
Și-ți mângâie tâmpla cu șoapte de noapte.
Poruncă să-mi dai să fiu lângă tine.
Repetă, căci altfel nici somnul nu-ți vine.
Din brațele tale, tu nu-mi da scăpare,
Aruncă-mă-n viață ca într-o vâltoare!
Mă prinde de mână ca încătușată
Și minte că sunt unica, singura fată
Ce-ți tremură trupul și inima-ți frânge
Și tare-ți dă-n clocot picătura de sânge.
Mă ceartă că singura vorbă ce-mi scapă,
Când îmi cotropești respirația caldă,
E iartă. Mă iartă! Mă iartă!

prof. Anda Elena Ianoși

TRANSFORMAREA

Migdal frumos ce iute-a înflorit
și florile în fructe s-au schimbat
amor și dulce-i zâmbetul ivit
pe buza ta licoare-ai picurat
din mâna ta eu iau paharul plin
și închinându-l fericirii tale sărut argintul
parfumat din vin
amară dulce urma buzei tale.

Denisa Urzică

ȘI-AȘ VREA SĂ POT

Îmi vine câteodată să mă transform în fulger,
Să mă aprind în centrul minciunii și s-o ard,
C-un tunet, răutatea, în creier s-o străfulger,
Cenușa să i-o-mprăștii prin versul goliard,

Să slobozesc un vuiet peste rostiri deșarte,
Mizeria din lume s-o-nvălui ca un vânt
Și-apoi s-o duc din poala pământului,
departe.
De-nsingurare, răul, pe veci să îl descânt.

Aș vrea să pot lumina să o revărs din carte,
Să-mbrac în stele versul și gândurile-n crini,
Veșmânt senin cuvântul poemului să-mi
poarte
Chiar de mai sângerează străpuns de
mărăcini.

De n-ar veni sfârșitul sfârșitului deodată,
De ne-am trezi din somnul ce bâiguie prin
noi,
De-ar izbăvi iubirea cea hristică, curată,
Spre-a nu porni mânia vreunui crud război.

Emilia Amariei

ADIO

cu sufletul brăzdat de cicatrici
îndepărtat de tot și toți și toate
pe casa lui făcută ghem de-arici
a pus afiș: „nu pot, nu poți, nu poate”

a tras zăvoare mute pe la uși
și draperii să plângă pe la geamuri,
din somnifere și-a făcut culcuș
visând că din tristețe îi cresc ramuri

iar viața i se pare un mormânt
mai speră doar „să mor, să mori, să
moară”
și-a luat adio-n grabă murmurând
un ultim vers: „să zbor, să zbori”… și
zboară.

Angela Stănilă

CRUCEA DIN DEAL

Sus pe deal e o cruce veche
Bătută de vânturi și ploi
Din când în când câte un bătrân se
închină
Cu gândul la griji și nevoi

Câte-un trecător își face cruce
Și se-nchină cu sfială creștinește
La Domnul răstignit pe cruce
Cu gândul departe...
Ca Sfântul de pe cruce să-l ajute și să-l
ierte.

Cruce Sfântă părăsită
Pe dealul dinspre sat
Creștinii vin la tine și se-nchină
Să-i scapi de-al lor păcat

Și se închină cu sfială
La sfântul de pe cruce
Să-i scapi de păcate
Și crucea singur să și-o poată duce

Maria Mărginean

RONDELUL TĂCERII

Tăcerea a prins rădăcini
Și-a sfâșiat cuvântul dintre noi.
Orizontul îmi cerne în suflet ploi
Și veștezi mă înțeapă spini.

E trist, căci inima ta e un sloi
Și te uiți la mine și suspini
Dar tăcerea a prins rădăcini
Și-a sfâșiat cuvântul dintre noi.

Suntem ca niște copaci goi
Fără frunze, ce se-ndoaie lini,
Căci morți fără glas suntem doar doi
Și cu liniștea nu poți să m-alini…

Tăcerea a prins rădăcini.

Alexandra Dobandi

LUTUL

Nu era nici seara, nici dimineață când lumea întreagă s-a plămădit
Doar Dumnezeu privea la Univers într-un ceas odihnit
Era singur, dar în El eram toți adunați
Asteptam să ne naștem
Dar nu eram înca creați
Și-a zis Dumnezeu:

„Vreau să fie”
Și din cuvânt, cerul mort s-a luminat de ziuă
S-au revărsat oceane
A'nflorit și cireșul
zburau porumbeii
și-n văzduh mirosea
a floare de tei

Nu era încă zi, nici dimineață când te-am plămădit la chip și la fața
Doar eu priveam o bucată de lut și voiam să-i dau viață
Eram singură, dar așteptam să învii
Și-am zis cu glas stins 'Vreau să fii''
Au prins ochii tăi în zbor o cucuvea
Cânta spre moarte
Dar trupul tău abia se trezea
Aveai și brațele mari
și picioare bine-nfipte în pământ
Doar suflet n-aveai
ți-am dat inima mea
prefăcută-n
cuvânt.

Nu era înca târziu, nici devreme când ceasurile toate au început a bate
Doar Dumnezeu și eu priveam la lumea ce înviase
Era atât de frumoasă.. și tu erai în ea
Incă nu mă știai, dar aveai în piept inima mea
Și-a zis Dumnezeu ''Toate sunt bune''
Dar știa că într-o zi va muri pentru lume
M-a privit cu tristețe în ochi
Și m-a ntrebat de-aș putea
Să-mi dau viața
pentru dragostea mea
erai atât de frumos
cum nici Adam nu era
am tăcut
dar El
știa.

Natalia Luchița

FRAGMENTE DE ZI

Încă o zi palpitantă şi o cafea
pe fugă.

Am aerul că uit întotdeauna ceva, când mă strecor pe ușă.
Copiii dorm pe a lor barcă de vise,
au vele de aur,
eu, buzunarele strâmte. Îmi iau geanta,
cu haos pe înfățișare.
Spațiul e mic, nu am unde să îmi refugiez mâinile,
verigheta şi cheile încâlcite
pentru grijile următoare.

Uşa e cât portița de la pisici. Doar fereastra deschisă,
ar fi mai prudent dacă sar,
pe tocuri, fără să fiu vreo eroină anume...
Sub balcon
sap o groapă şi-mi îndes în ea pielea de casă, pielea de mamă;
o acopăr ușor
să o pot coase, în grabă.
La întoarcere
urc pe scări, cu aceeași grabă de dimineață,
dintr-un suflet.
Îmi las orele de serviciu, la uşă
şi-mi cântăresc restul zilei,
cu chibzuință, să nu fac greşeli
ori să mă prefac
că mi-e bine - suficient cât...

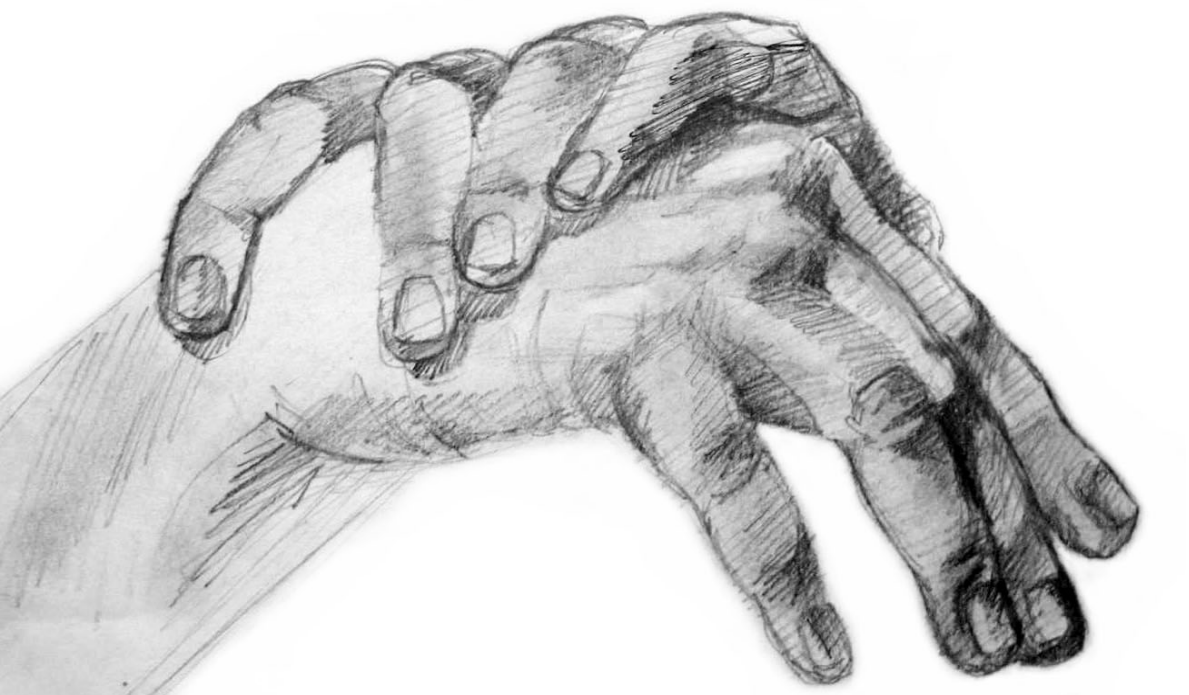
Copiii sunt la cămin.
Pe aragaz fierbe de zor o oală.
Arsura s-a prelins în adâncul nărilor.
Respir greu şi doar ce a trecut ora prânzului.
Telefonul sună.

Sună a cincea oară,
setat la alarmă,
cobor de data aceasta pe scări, radiind,
deşi un vecin m-a atenționat că am papucii de casă
şi părul vâlvoi, printr-o privire scurtă,
ciudată.

Contează?
Am inima la purtător,
sunt îmbrăcată decent,

în pielea de mamă.

Andreea Maftei

Ilustrație: Mirabela Joandrea

Proză

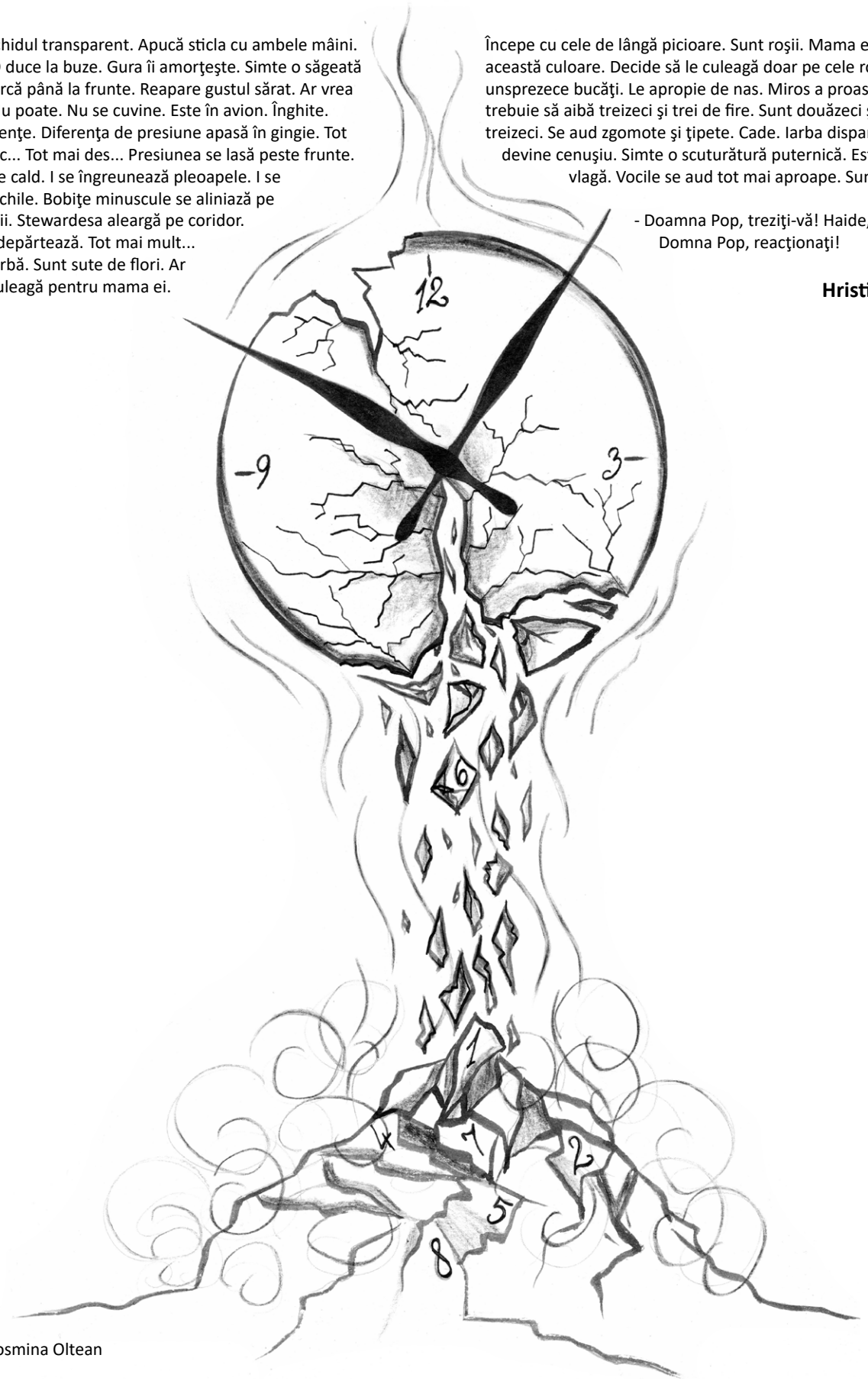
H2O

Se uită la lichidul transparent. Apucă sticla cu ambele mâini. Este rece. O duce la buze. Gura îi amorţeşte. Simte o săgeată în măsea. Urcă până la frunte. Reapare gustul sărat. Ar vrea să scuipe. Nu poate. Nu se cuvine. Este în avion. Înghite. Apar turbulenţe. Diferenţa de presiune apasă în gingie. Tot mai puternic... Tot mai des... Presiunea se lasă peste frunte. Îi este foarte cald. I se îngreunează pleoapele. I se înfundă urechile. Bobiţe minuscule se aliniază pe şanţul frunţii. Stewardesa aleargă pe coridor. Vocile se îndepărtează. Tot mai mult... Fuge prin iarbă. Sunt sute de flori. Ar vrea să le culeagă pentru mama ei.

Începe cu cele de lângă picioare. Sunt roşii. Mama ei adoră această culoare. Decide să le culeagă doar pe cele roşii. Ajunge la unsprezece bucăţi. Le apropie de nas. Miros a proaspăt. Buchetul trebuie să aibă treizeci şi trei de fire. Sunt douăzeci şi nouă; apoi treizeci. Se aud zgomote şi ţipete. Cade. Iarba dispare. Totul devine cenuşiu. Simte o scuturătură puternică. Este lipsită de vlagă. Vocile se aud tot mai aproape. Sunt imperative:

- Doamna Pop, treziţi-vă! Haide, reveniţi-vă! Domna Pop, reacţionaţi!

Hristina Doroftei

Ilustrație: Cosmina Oltean

E TIMPUL

Era o zi ploioasă. David ştia că e timpul. Ştia că urmează să plece. Era totul pregătit.
Dar eu, eram îngrijorată. Când avea să plece? Ştiu că nu se întoarce. Şi nu puteam face nimic. Aşteptam momentul să vină.

- Totul e pregătit! Tu când pleci?
- Ei bine! Este timp!
- E prea devreme!
- Voi pleca... ştii tu.
- Ce să ştiu?
- Înainte devreme
- Glumeț mai eşti Davide!

Îi plăcea să glumească. Şi o făcea foarte des.
Cu cine-oi rămâne? Dacă pleacă David al meu? Copiii sunt plecați. Nepoții, nu vor. N-am pe nimeni.

- Şi până când aştepți?
- Până vine după mine
- Ei da! Şi când vine?
- Asta nu se ştie. Nimeni nu ştie!
- Păi? Te va lua fără ştie?
- Poți să-i spui şi-aşa!
- Şi eu cui rămân?
- Cum "cui rămân"?
- Hai, nu face pe istericul.
- Păi, cui să rămâi?
-Tu pleci. Copii în treaba lor. Nepoții, ştii cum sunt ei. Aia, alta nu fac. La animale nu dau. Ce mă fac, David?
- Eşti descurcăreață. Rezolvi tu, una-două.
- Da! M-oi apuca de băut. Nu?
- N-ar fi rău!
- După tine, mă gândesc că n-ar fi.

David lucra. Trei zile pe săptămână. Dar totuși, lucra. Apreciam asta. Chiar dacă o făcea rar.
Acum, din cauza bolii... Nu mai poate. Nu lucră nici o zi.
Şi eu sunt singură. Copii plecați, nepoții, la fel.
Da cine să mă înțeleagă?
Până nici David. Lui ce-i pasă? El pleacă. Până şi viața s-a săturat de el.
Să nu mai zic de mine. Sunt la fel de bătrână. Ca el.
Şi eu mă pot plânge. Dar nu o fac.

După nu mult trei ore. A plecat şi David. Eu am rămas singură.
Copii nu m-au mai vizitat. Nepoții m-au uitat. De abia mă descurc.
Pensie de 400 de lei. Facturi multe. Doar probleme... Şi necazuri.

Siklodi Oana

Eseu

LECȚIILE VIEȚII

Adolescența este cel mai bun pedagog. Ne învață ce înseamnă răbdarea, valoarea fiecărui cuvânt rostit, însemnătatea zâmbetelor și a lacrimilor vărsate.

Viața noastră se desfășoară după hotărârile alese în toată această perioadă. Gândurile noastre se vor înnoda constant cu acea nostalgie de veri petrecute căutând iubiri adevărate, cu aventuri povestite cu haz la bătrânețe, ba chiar și nopțile prea lungi, nedormite din cauza primelor greutăți din linia asta atât de înnodată.

Poate că este un profesor atât de talentat pentru că este exigent. Chiar și copil încă, nu o să te țină de mână, de multe ori o să te lase în confuzia unui nou univers, în care te vei orienta singur, prin clasele maturității. Cumva, și dacă ești neatent la orele lui, tot o șă reușească să te familiarizeze cu lecțiile pierdute. Fără acest profesor, nu ai deveni instruit pentru marile provocări, care par uneori imposibile în ochii tinerilor oameni plini de entuziasm, și de dragoste.

Inima adolescentă este cea mai iubitoare, exemplul castității, aceasta parcă mereu vrea sa ia conducerea, neascultând mintea, căutând momente dragi sau lecții binemeritate. Adolescența amplifică trăiri dincolo de simple amintiri în simboluri, care se evaporă în aer pentru restul existenței noastre în mii și mii de nuanțe de sentimente.

Poate singurul lucru care influențează acest miracol este societatea. Aceasta ne șterge sufletul, ne face reci, ne ascunde drumurile din față, nelăsându-ne de multe ori să o alegem singuri, să răpunem aceste sentimente dulci și să lăsăm aripile noastre tăiate.

În încheiere aș spune că fiecare persoană primește de la viață alte lecții, dar cred ca cele mai importante ar fi să ne lăsăm conduși de inimă, căci ea e singura care poate lumina în întuneric, să punem jar pe focul sentimentelor, să le exprimăm, să trăim momentele date, să iubim din toată ființa noastră, căci ele ne fac ceea ce suntem. Să lăsăm ca cel mai bun mentor-Adolescența să ne îndrume prin viața care e atât de imprevizibilă uneori.

Olah Edmond

Cronică literară

GRIGORE VIERU – PREZENTUL CONTINUU

În ziua morții Poetului, Valentin Marica a trasmis la Radio România Tg. Mureș emisiunea ALB DE DUMINICĂ, cu participarea acad. Mihai Cimpoi, a poetului Vasile Tărâțeanu, a poetului clujean Adrian Popescu și a scriitorului Nicolae Băciuț.

Fragment din interviul cu Nicolae Băciuț
din emisiunea ALB DE DUMINICĂ:

- Anunţăm moartea poetului Grigore Vieru. Oare ştim s-o anunţăm? Cum ar trebui să vorbim despre moartea poetului?

- Nu am moarte cu tine nimic./ Eu nici măcar nu te urăsc (...) Vei fi mare tu,/ eu voi fi mic,/ Dar numai din propria-mi viaţă trăuiesc./ Nu frică, nu teamă, ci milă te tine mi-i,/ Că n-ai avut niciodată mamă,/ Că n-ai avut niciodată copii... Nu pot vorbi despre Fratele Grigore (aşa ne apelam) la timpul trecut. Nu pot anunţa moartea lui Grigore Vieru, ci eternitatea lui. În momentul în care ne-am văzut prima dată la Târgu-Mureş cu Doina şi Ion Aldea Teodorovici, am stat toţi patru şi ne-am minunat în tipografie, la zeţărie, în faţa literelor din care se făcea pagina de revistă. Doina vedea pentru prima dată nişte litere care deveneau cuvinte scrise şi era uluită. Fratele Grigore o privea cu duioşie, ca pe un copil, neînţelegând cum a ajuns Doina la vârsta ei să nu fi intrat nicicând într-o tipografie. Au venit la Târgu-Mureş, pentru că locul acesta era pentru ei inima de ţară. Aşa au perceput-o şi noi am bătut pentru ei până în marginile patriei de pământ ca o inimă...

Ne-am despărţit de Grigore Vieru la 1 Decembrie, la Alba-Iulia, anul trecut, cu o îmbrăţişare stinsă. Am spus atunci că mare-i Dumnezeu, dar eu nu cred că Grigore Vieru mai vine şi anul următor de ziua Marii Uniri la Alba-Iulia. Am simţit atunci că ceva se întâmplă cu fiinţa lui. Ştiam de cele două momente de cutremurare, când inima s-a luptat să trăiască, dar nu credeam că lui i se va întâmpla exact ceea ce s-a întâmplat cu Doina şi Ion Aldea Teodorovici. Parcă ar fi un blestem. Eu le spun nu simboluri, ci chiar mituri. Vor trece din simbol în mit toţi trei. Nu-i pot despărţi. Râdeam cu ei în ’90, când i-am întâlnit prima dată, că se purtau ca nişte paşoptişti. Erau luptători. Împreună au făcut ceea ce n-au reuşit şi poate nu vor reuşi degrabă politicienii, să realizeze marea unire a limbii române. Prin ei, limba română a devenit coincidentă cu patria de pământ. Nu ştiu cum va arăta Basarabia fără Grigore Vieru. Nu vreau să recurg la metafore, dar Grigore Vieru e cel care ţinea cumpăna în echilibru între cele două maluri al Prutului. De-o parte Eminescu, de-o parte Grigore Vieru. Spunea, nu o dată, că Eminescu e cerul, iar noi, ceilalţi, nişte păsări care zburăm în văzduhul de sub Eminescu. Grigore Vieru a murit de Eminescu.

- Simţea că face parte din cea mai tragică generaţie de scriitori. Dar, ne convingea: sufletul rănit naşte mărgărit... Cum să vorbim despre cartea dorurilor lui, despre cartea marelui vis, acela de Unire?

- Să vorbim la timpul viitor. Ne-a lăsat o moştenire extraordinară. E o dulce povară moştenirea lui unionistă, chiar dacă amărăciunile lui din când în când îl făceau să strige că nu mai vrea unirea cu ţara. Va rămâne cel mai important stindard al Unirii Basarabiei cu ţara-mamă. A aşternut ceea ce în timp vor trebui să facă politicienii, fără încrâncenare şi fără spaime, să aducă acasă pământurile răpite. Atunci vom vorbi despre Fratele Grigore la timpul trecut. Nu există margine de vers sau spaţiu între versuri în care să nu palpite dorul de neam, de limbă şi visul de a ne reîntregi în hotarele noastre.

- L-am întrebat care este cartea, dintre cele scrise cu atâta sfinţenie, pe care o strînge cel mai tare la piept, şi mi-a răspuns că este Abecedarul; Albinuţa mea...

- Da, pentru că a fost o armă cu care limba străină de pe pământ basarabean a fost înfrântă. În copii şi-a investit toată speranţa. Cu *Abecedarul* lui Grigore Vieru s-a început lupta pentru unire în Basarabia.

- Bate un clopot în zi de duminică... Se vindecă rănile în taină, cum scria Grigore Vieru. Caută, Nicolae Băciuţ, cuvântul prin care să încheiem această ediţie specială a emisiunii Vitralii.

- M-ai rugat să spun cuvântul de încheiere al emisiunii. Am fugit să-aduc din maşină o pagină, după cum vezi e udă, pe care am scris, în bătaia zăpezii, un poem pentru Grigore Vieru, *„Trecere”: N-am altă moarte –/ asta-i moartea mea,/ cum e lumina/ într-o stea,/ întoarcere/ făr-a pleca/ şi pleoapă pe privirea ta./ N-am altă moarte –/ asta-i moartea mea,/ un colţ de cer,/ un colţ de stea,/ lumină/ făr-a lumina./ N-am altă moarte,/ doar a mea,/ ecou ’nainte/ de-a striga./ N-am altă moarte -/ asta-i moartea mea/ şi doar în ea/ voi învia.*

- Când rana în taină se vindecă… Moartea poetului sau o Sara pe deal?

Valentin Marica

Ilustrație: Mirabela Joandrea

ÎN ORIZONTUL MEMORIEI CULTURII

Forin Bengean îşi continuă, de bună voie şi nesilit de nimeni, misiunea de cronicar al vieţii culturale şi spirituale reghinene în principal, cu „escapade” în vecinătăţile geografice ale Reghinului, dar şi cu evocări ale unor personalităţi care şi-au pus amprenta pe devenirea culturală a spaţiului mureşean, în proiecţia sa naţională.

Ceea ce defineşte consemnările faptului de cultură sunt rigoarea informaţiei, aceasta presupunând şi exactitate dar şi detaşare, căci autorul e implicat uneori emoţional, iar altă dată este chiar el artizan, sau partener al evenimentului cultural. Cât efort de obiectivare incumbă ipostaza dublă a comentatorului, rezidă din felul în care reuşeşte să ţină la distanţă tentaţiile egocentrice.

Florin Bengean transformă informaţia în document, oferind o imagine clară a dimensiunii fenomenului cultural local, fără accente de localism creator triumfător, consemnând cu judecată dreaptă şi cumpătare, reliefând merite şi contribuţii care lasă urme în definirea unui orizont cultural, privit în complexitatea şi substanţa sa, dar şi în conexiunile sale, în implicaţiile sale.

Reghinul este un oraş cultural dinamic, iar o parte din activitatea sa culturală, în special cea generată de şi în jurul Bibliotecii Municipale „Petru Maior”, are relief, cuprindere, impact asupra unor categorii sociale diferite ca vârstă, studii, profesiune, care se regăsesc cu elanurile lor de „consumatori” de cultură, în entuziasmul unor oameni care pun preţ pe cultură, într-o ecuaţie din care fac parte şi primarul municipiului Reghin, ec. Maria Precup, şi managerul bibliotecii, cantautoarea prof. Sorina Bloj.

Reghinul are şi Casă de Cultură şi Muzeu Etnografic şi Biblioteca Municipală, dar înţelegerea promovării actului de cultură nu e la fiecare dintre instituţiile de cultură pomenite la fel de preocupantă, ceea ce, nu doar pe termen scurt, dar şi din perspectiva memoriei culturale e păgubos.
Florin Bengean a rămas, în sensul cel mai profund, prizonierul vocaţiei sale religioase, astfel că discursul său se încarcă de căldura şi forţa persuasivă a unei retorici de amvon.

În textul scris, Florin Bengean păstrează parfumul oralităţii, fără să compromită astfel acurateţea mesajului.

Florin Bengean îşi valorifică atât disponibilităţile sale gazetăreşti cât şi pregătirea sa teologică, interesul pentru istorie, constituindu-se astfel într-o autoritate credibilă.

Istoric al culturii, în dimensiunea sa zonală, Florin Bengean e conştient de importanţa demersului său, de-aici şi responsabilitatea cu care tratează fiecare subiect în parte. El salvează onoarea şifonată a unor cronicari de ocazie, de duzină, care malformează informaţia pentru a se păstra în graţiile nu ştiu cărei autorităţi locale.

Morală, ştiinţă, conştiinţă – acesta e suportul unui angajament care are ca finalitate... o operă, una care completează realizările de cercetător, materializate în mai multe volume de autor, pe diverse teme de cultură, istorie şi spiritualitate.

Cartea e bogat ilustrată cu imagini de la evenimentele despre care dă seamă autorul. Nu ştiu dacă o imagine face cât o mie de cuvinte, dar fotografiile incluse în sumarul cărţii reţin clipa în frumuseţea ei netrecătoare.

Bogăţia Reghinului sporeşte prin această necesară şi pilduitoare poveste culturală a unui oraş care-şi respectă valorile, privind cu admiraţie şi respect spre iluştre personailtăţi de altădată, care strălucesc în bronzul statuilor ori în numele unor instituţii de cultură şi învăţământ.

Nicolae Băciuț

FILOSOFIA, ÎNTRE SERIOZITATE ŞI ANECDOTIC (III)

„**Kant** (Immanuel, în fr. **Emmanuel**), filosof german (Königsberg 1724 - id. 1804). Viaţa sa de profesor a fost stabilită oră cu oră, iar singurul eveniment care i-a marcat viaţa a fost anunţul Revoluţiei Franceze, pe care el a salutat-o cu entuziasm drept un <<*un triumf al Raţiunii*>>. Filosofia sa, care îl continuă pe **Hume**, pe **Leibniz** şi pe **Rousseau**, încearcă să răspundă la întrebările: <<*Ce pot cunoaşte?*>>, <<*Ce trebuie să fac?*>>, <<*Ce speranţe mai pot avea?*>>. Kant plasează raţiunea în centrul lumii, la fel precum **Copernic** plasa Soarele în centrul sistemului planetar. Pentru ca o cunoaştere universală şi necesară să fie posibilă, trebuie ca obiectele cunoaşterii să se axeze pe natura subiectului cunoscător, iar nu pe experienţă. (*Critica raţiunii pure*, 1781). Raţiunea, fixând limite sensibilităţii şi ale raţiunii, fac posibile o fizică a *priori* şi un sistem al legilor care guvernează natura (*Primele principii metafizice ale ştiinţei naturii*, 1786). Iar pentru ca omul să nu mai fie îngrădit în acţiunea sa morală de obiectele exterioare, ci numai în cunoaşterea sa, Kant formulează ipoteza unui suflet liber, stimulat de o voinţă autonomă (*Critica raţiunii practice*, 1788). Atunci orice principiu de acţiune trebuie să poată fi fundamentat printr-o axiomă (*Critica puterii de judecată*, 1790), progresul omului este trecut prin calităţile personale, iar libertatea socială este garantată de o constituţie politică (*Metafizica moravurilor*, 1797). Politica nu l-a interesat decât în plan universal (*Proiect pentru o pace perpetuă*, 1795)."

(Articolul **Kant**, tradus după **Dictionnaire encyclopédique pour la maîtrise de la langue française, la culture classique et contemporaine** [Dicţionar enciclopedic pentru stăpânirea limbii franceze, a culturii clasice şi contemporane], Larousse, Paris, 2001, p. 869).

Desigur, un articol de enciclopedie nu poate surprinde decât esenţa activităţii unei personalităţi şi lucrarile sale fundmentale. Format în spiritul culturii clasice şi a iluminismului, **Immanuel Kant** a influenţat idealismul critic al secolului al XIX-lea, pe gânditori precum **Fichte**, **Schelling** şi **Hegel**, dar şi scriitori importanţi (**Goethe**, **Schiller**, **Kleist**), iar în literatura română pe **Mihai Eminescu**.

Înspre sfârşitul vieţii, în anul 1798, **Kant** publică *Anthropologie in pragmatischer Hinsicht abgefasst (Antropologia din punct de vedere pragmatic)*. În prezentarea ediţiei italiene, *Antropologia dal punto di vista pragmatico*, Piccola Biblioteca Einaudi. Classici, 2010, se menţionează: „În *Antropologie*, **Immanuel Kant** rearanjează imensa cantitate de materiale istorice şi antropologice colectate pe parcursul unei vieţi. Operă multă vreme neglijată, ea este de fapt o etapă decisivă a unei epoci, care a fost cea de a converti întrebările fundamentale ale istoriei, metafizicii, epistemologiei, eticii şi religiei în ceea ce la **Kant** a devenit întrebarea esenţială: *Ce este omul?* Este inaugurată astfel modernitatea noastră filosofică, care va vedea în om nu numai originea şi fundamentul oricărei cunoaşteri , dar - de asemenea - şi raţiunea de a fi şi sursa oricărei transformări a lumii şi a oricărei intervenţii asupra acesteia." (www.einaudi.it)

Stilul operelor lui **Immanuel Kant** este extrem de arid, ele sunt de o logică impecabilă şi de o concizie maximă, de unde si dificultatea receptării lor. Însăşi tematica acestei scrieria a impus o abordare mai lejeră, mai colorată, cu apel la date şi situaţii diverse, chiar anecdotice, privitoare la fiinţa umană. Nu întâmplător, **Guillaume Pigeard de Gurbert**, în *Si la philosophie m'était contée. De Platon à Gilles Deleuze [Dacă filosofia îmi era povestită. De la Platon la Gilles Deleuze]*, Éditions <<Librio>>, 2001, p. 89-93, se opreşte la o serie de reacţii umane elementare (ameţeala, răul de mare, plânsul, râsul), care sunt valorificate de **Kant** în constituirea eşafodajului său filosofic, pe care, mai apoi le comentează succint autorul însuşi al acestei antologii.

Immanuel Kant - Râsul

Prin anumite emoţii, natura favorizează într-un mod automat sănătatea: acestei categorii le aparţin, înainte de toate, *râsul* şi *lacrimile*. Furia, dacă e prezentă posibilitatea de a se enerva *bine* (fără teama de a întâmpina vreo rezistenţă), asigură într-o manieră destul de sigură digestia şi destule matroane nu îşi caută drept preocupare interioară decât dojana copiilor şi a slugilor. Iar dacă copiii şi servitorii o suportă cu răbdare, o astfel de stăpână a casei resimte o destindere plăcută a energiei sale, care se răspândeşte uniform în corpul său: dar faptul acesta nu este lipsit de inconveniente, căci ea nemulţumeşte pe toţi locatarii casei.

Râsul binevoitor (iar nu cel sarcastic şi amestecat cu amărăciune) este mult mai amuzant şi mai avantajos; un asemenea râs i-ar fi fost recomandat unui rege al Persiei care oferise o recompensă celui care <<ar descoperi o nouă desfătare>>. Expulzarea sacadată (ca şi convulsivă) a aerului (pentru care strănutul nu este decât un neînsemnat, dar însufleţitor efect, cu condiţia să fie lăsat să explodeze fără constrângere), *întăreşte* senzaţia de energie vitală printr-o mişcare binefăcătoare a diafragmei. Poate un măscărici plătit (un arlechin) e cel care ne face să râdem, sau un farsor, aflat într-un grup de prieteni, şi care, nelăsând să se resimtă maliţiozitatea şi nici să se întrevadă ceea ce gândeşte, neparticipând la veselia generală, destinde brusc, cu o aparentă simplitate, tensiunile aflate în încordare (aşa cum se destinde o coardă prea întinsă). Râsul este în acest caz mişcarea oscilatorie a muşchilor abdominali ai digestiei; iar el o favorizează cu mult mai bine decât ştiinţa medicului. O greşeală enormă a cuiva care comite o eroare de judecată poate da naştere aceluiaşi efect, însă - bineînţeles - în detrimentul aşa-zisului înţelept.

Plânsetele, respiraţia (convulsivă), dublată de sughiţuri, dacă sunt însoţite de lacrimi, arată prin rolul lor alinător o atenţie deosebită a naturii pentru sănătatea noastră; o văduvă care, după cum se spune, nu vrea să se lase consolată, adică nu doreşte să-şi oprească torentul lacrimilor, se îngrijeşte fără să o ştie sau - pentru a ne exprima mai exact - fără să vrea, de sănătatea ei; un sentiment de mânie care s-ar manifesta în această stare ar opri acest şuvoi al lacrimilor, dar în detrimentul sănătăţii: este adevărat că nu întotdeauna nefericirea, ci - de asemenea - furia le provoacă copiilor şi femeilor lacrimile. Căci *sentimentul* că suntem neputincioşi în faţa unui rău care induce o emoţie foarte puternică (mânie sau tristeţe) apelează la semnele exterioare şi naturale care, de obicei, în virtutea dreptului celui mai slab, dezarmează un spirit viril. Amplificarea acestei fragilităţi care semnalează slăbiciunea sexului poate să emoţioneze pe bărbatul înţelegător, dacă nu până la punctul de a-l face să plângă, cel puţin până la momentul în care îi vor veni lacrimile în ochi; căci plângând, acesta ar aduce o ofensă propriului sex, iar printr-o astfel de feminizare nu ar mai şti cum să ofere o protecţie celui mai slab; însă, în lipsa lacrimilor, nu se va produce celuilalt sex o compătimire din care bărbăţia îi pretinde o îndatorire, impunându-i să ia sub protecţia sa pe cel mai slab: astfel se doreşte a fi caracterul pe care scrierile cavalereşti îl impun bărbatului curajos şi care constă, cu siguranţă, în această atitudine ocrotitoare.

De ce tinerii preferă tragediile şi le place să le joace atunci când îşi sărbătoresc rudele, în vreme ce oamenilor în vârstă le plac spectacolele comice, ba chiar burleşti? Cât priveşte cea dintâi din preferinţe, cauza este, în parte, cea care îi impulsionează pe copii să caute pericolul: probabil dintr-un instinct natural de a-şi măsura forţele. De asemenea, parţial şi pentru că în frivolitatea tinereţii nicio predispoziţie sumbră nu păstrează impresii care provoacă strângeri de inimă sau determină groaza, îndată ce piesa a luat sfârşit, ci rămâne doar o plictiseală agreabilă, care urmează unei agitaţii

interioare violente şi care stimulează din nou la veselie. Dimpotrivă, la persoanele vârstnice astfel de impresii nu se şterg atât de uşor şi ele nu pot, cu tot atâta uşurinţă, să redobândească predispoziţia pentru voioşie. Pentru ei, un arlechin care are o inteligenţă vie provoacă, prin găselniţele sale, o descătuşare a diafragmei şi a viscerelor: ceea ce le rafinează pofta de mâncare şi îl face şi mai ageri în conversaţie.

Remarcă generală

Anumite sentimente corporale sunt înrudite cu emoţiile; însă ele nu sunt, totuşi, nişte emoţii; apar brusc, sunt trecătoare şi nu lasă urme: de pildă, *tresărirea de groază* pe care o resimt copiii atunci când doicile le relatează seara povestiri cu fantome. Acestei categorii îi aparţine şi *frisonul*, atunci când cineva are impresia că este pătruns de o apă rece (ca şi cum s-ar afla sub o ploaie torenţială). Nu percepţia pericolului, ci numai simpla imaginare a acestuia (deşi ştie bine că el nu există) produce această impresie: ea nu pare a fi dezagreabilă, dacă nu este decât un acces de teamă, iar nu unul de panică.

Ameţeala şi chiar răul de mare par să aparţină, prin cauzele lor, acestei categorii de pericole care nu există decât în imaginaţie. Putem înainta fără a ne clătina pe o scândură întinsă pe pământ; dar, dacă ea se găseşte pe marginea unei prăpastii sau dacă, pentru cineva ai cărui nervi sunt slabi, se află deasupra unei gropi, atunci percepţia unui pericol neîntemeiat devine ea însăşi periculoasă. În bătaia unui vânt, chiar moderat, o corabie se scufundă şi se redresează în mod alternativ. Când este scufundat odată cu corabia, efortul natural de a se ridica (orice mişcare de prăbuşire aduce cu sine reprezentarea pericolului), şi, în consecinţă, mişcarea stomacului şi a viscerelor de jos în sus sunt asociate automat unei tendinţe spontane de a voma, care poate fi accentuată dacă pacientul priveşte pe fereastra cabinei şi dacă întrevede rând pe rând cerul şi marea, ceea ce amplifică şi mai mult impresia iluzorie că îi este retras punctul său de sprijin.

Un actor care are stăpânire de sine, graţie doar acţiunii propriei interpretări şi a unei forţe imaginative deosebite poate să mişte publicul printr-o emoţie simulată (prefăcută) mai bine decât printr-una adevărată. Un îndrăgostit adevărat este stingherit, stângaci şi cu puţină putere de seducţie în prezenţa persoanei pe care o iubeşte. Însă cineva care face pe îndrăgostitul şi care are talent poate să-şi joace rolul cu atâta naturaleţe, încât s-o atragă în mrejele sale pe nefericita pe care doreşte să o păcălească; iar aceasta se întâmplă deoarece inima sa, nefiind influenţată, mintea îi rămâne limpede, iar el se găseşte, deci, în deplina stăpânire a mijloacelor de a imita cu deplină naturaleţe aparenţa iubirii.

Râsul binevoitor (având întreaga sinceritate) are o *valoare socială* (în măsura în care el aparţine bucuriei care emoţionează); râsul sarcastic (rânjetul) posedă o *valoare duşmănoasă*. Cel distrat, în genul lui Terrasson, facându-şi intrarea cu multă gravitate, având pe cap scufia de noapte în locul perucii şi cu pălăria sub braţ, gata de o luptă infatuată cât priveşte întâietatea celor clasici asupra modernilor în domeniul ştiinţelor, stârneşte un râs de primul fel; se glumeşte, dar nu se face batjocură pentru atâta lucru. Individul *original*, care nu e deloc prost, surâde în faţa acestei situaţii cu îngăduinţă, fără să îl coste nimic: el participă la râs. - Un râs mecanic (căruia îi lipseşte orice bază spirituală) este fad şi face anostă confreria celor veseli. Cel care nu râde este morocănos şi pedant. Este necesar să-i obişnuim foarte devreme pe copii, şi mai cu seamă pe fetiţe, cu surâsul bonom, cu surâsul lipsit de constrângere. Astfel, această iluminare a trăsăturilor feţei se imprimă puţin câte puţin chiar şi în trăirea interioară şi determină o *înclinaţie* spre buna dispoziţie, spre amabilitate, spre sociabilitatea prin care pregătirea înspre formarea cordialităţii este educată foarte devreme.

Într-o colectivitate, pentru vioiciune şi pentru buna dispoziţie, dar - de asemenea - pentru cultivarea tuturor, e bine să se găsească un om care să dea un nou avânt jocurilor de societate fără nicio răutate (cu ironie, dar fără sarcasm) şi în prezenţa căruia partenerul este înarmat cu propria prezenţă de spirit spre a da replici pe măsură şi să declanşeze o explozie de râs. Dar dacă acest lucru se petrece pe seama unui neghiob care este pasat de la un participant la altul ca o minge, râsul, marcat de răutate, este lipsit de delicateţe; iar când este vorba de un parazit care, pentru a mânca bine, se pretează de bună voie la acest joc, acceptând să fie transformat în bufon, cei care se distrează pe seama lui dovedesc prost gust şi un simţ moral foarte atenuat. Cât priveşte situaţia bufonului de la curte care, pentru a gâdila într-un mod plăcut epigastrul oamenilor de rang înalt, trebuie să împroaşte cu glume pe supuşii de încredere ai acestora şi să pigmenteze prin râs masa, ea se găseşte, oricum ar fi modul de a le aprecia, deasupra sau dedesubtul oricărei critici.

Antropologia unui punct de vedere pragmatic, traducere din germană de M. Foucault, III, cap. 79, Paris, Vrin, 1984.

KANT

De obicei, sub conceptul de <<râs>> sunt reunite lucruri extrem de diferite, ba chiar opuse. În *Antropologia unui punct de vedere pragmatic,* Kant pune întrebarea <<ce este omul?>>, ceea ce îi ocazionează studierea acestei emoţii pe care o numim <<râs>> şi construirea conceptului acestuia, adică stabilirea anumitor distincţii. Nu trebuie să confundăm <<râsul binevoitor>> cu <<râsul sarcastic>>. Acesta din urmă are <<*o valoare duşmănoasă*>> (fr. *valeur de haine*). Ea reprezintă expresia unei rivalităţi, a unei dorinţe de a umili pe celălalt pentru afirmarea propriei superiorităţi, pe seama altcuiva. Ea constă în a arunca simple <<poante>>. Însă râsul nu este o emoţie univocă şi nu se reduce la o <<rânjitură>>, la râsul batjocoritor şi agresiv, aşa cum îl gândeşte Hobbes, care nu vede în acesta decât o manifestare a stării conflictuale care guvernează oamenii, atâta vreme cât, pentru un timp foarte îndelungat, reaţiile lor rămân naturale, adică pre-politice. Acestui râs agresiv, Kant îi opune <<râsul binevoitor>> care are <<o valoare socială>>. Chiar prin acest râs, natura influenţează benefic reaţiile umane armonioase. Ea inoculează oamenilor o predispoziţie <<înspre socializare>>. Astfel, râsul este un început al vieţii sociale, un fel de manifestare politică benefică. Iar <<cel care nu râde este morocănos şi pedant>> şi distruge legătura socială, excluzându-se din anturajul celor veseli. De aceea râsul are, în plus, o însuşire pedagogică, în sensul că el <<pregăteşte foarte devreme>> pe copii pentru bunăvoinţă în privinţa semenului lor. Oare câte persoane învrajbite n-au fost împăcate prin râs? Jocurile de cuvinte, <<jocurile spiritului>>, dacă ele nu fac rău nimănui, creează o comuniune între comeseni. Aceştia nu râd *de* cineva, ci î*mpreună cu* cineva. <<Surâsurile>>, această <<iluminare a trăsăturilor feţei>>, modelează puţin câte puţin sufletul însuşi şi înscriu <<chiar în viaţa interioară>> o predispoziţie naturală înspre sociabilitate. Distincţia între ironie şi batjocură îi permite lui Kant să definească natura drept anticamera societăţii. Iar analiza râsului îl conduce la descoperirea faptului că în om există o tendinţă naturală care îl îndreaptă înspre celălalt. În acest fel, întrebarea <<ce este omul?>> are în vedere nu nu numai individul, dar şi ceea ce acesta are în comun cu semenii săi şi ceea ce constituie comunitatea omenească. Omul este o existenţă împărtăşită, colectivă.

Selecţia textelor, traducerea şi comentariul
prof. Alexandru Ciubîcă
Târgu-Mureş

Echipa

CONSILIERI EDITORIALI
Călin Vlasie
Nicolae Băciuț
Lazăr Costel

REDACTOR-ȘEF
Viorica-Macrina Lazăr

EDITORI
Dionisie-Pompei Șerban
Luminița Csiki
Mihaela Ilisan
Mirela Laczko-Rusu
Ligia Cătinean
Cristina Coșarcă
Anca-Maria Hângan-Țifrea
Anda Elena Ianoși
Alexandru Ciubîcă
Doina Țifrea
Aurora Pașcan
Aurica Ujică
Andra Borș
Floarea Natea
Mariana Mureșan
Mirela Petruț
Cristina Pop Dobreanu

AUTORI
Elena Fecioru
Emilia Amariei
Anda Elena Ianoși
Angela Stănilă
Alexandra Dobandi
Maria Mărginean
Olah Edmond
Denisa Urzică
Natalia Luchița
Andreea Maftei
Hristina Doroftei
Siklodi Oana
Valentin Marica
Nicolae Băciuț
Alexandru Ciubîcă

CONCEPȚIE GRAFICĂ
Matheea Negruț

FOTOGRAFIE
Pedro Lastra
Matheea Negruț

ILUSTRAȚII
Cosmina Oltean
Mirabela Joandrea

REALIZATOR
Biblioteca Municipală „George Sbârcea”

SPONSOR
Romaqua Group

ISSN 2537 - 1606
ISSN-L 2537 - 1606

Ilustrație: Mirabela Joandrea

Contact

Vă așteptăm cu drag lucrările la adresa de e-mail:
toplitera@yahoo.com

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „GEORGE SBÂRCEA”

CENTRUL CULTURAL TOPLIȚA

Primăria TOPLIȚA

ROMAQUA GROUP

FUNDAȚIA MIRON CRISTEA